

15 VUOTTA TULOKSELLISTA YHTEISTYÖTÄ RAJAVESIEN HYVÄKSI

Yhteisen suomalais-neuvostoliittolaisen rajavesistöjen
käyttökommision toiminta vv 1965-1980

S I S Ä L L Y S

1. Johdanto
2. Rajavesistösopimus
3. Suomen ja Neuvostoliiton rajavesistöt
4. Veden laadun ja virtaaman tarkkailu rajavesistöissä
5. Kalatalous
6. Puutavaran uitto rajavesistöissä
7. Säännöstely ja vesitalous
8. Rajavartioviranomaisten toiminta
9. Yhteenvedo

JOHDANTO

Yhteisen suomalais-neuvostoliittolaisen rajavesistöjen käyttökomissio tulee tänä vuonna toimineeksi 15 vuotta. Kuluneiden vuosien aikana on voitu todeta tällaisen yhteistyöelimen tärkeä merkitys käsiteltäessä sekä laaja-alaisia että käytännön yksityiskohtiin meneviä rajavesistöjen käyttöön liittyviä kysymyksiä. Kuten kaikessa Suomen ja Neuvostoliiton välisessä kanssakäymisessä, myös tässä vuonna 1964 solmittuun rajavesistösopimukseen perustuvassa toiminnassa on ollut olennaisena piirteenä siitä molemmille osapuolille koitua hyötyä.

Vuoden 1948 sopimus ystävydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta muodostaa Suomen ja Neuvostoliiton välisen suhdejärjestelmän peruskirjan, jonka varaan on vuosien mittaan rakennettu maiden välisten naapuruussuhteiden vankat muodolliset puitteet. Näihin kuuluu tänä päivänä kymmeniä kahdenvälisiä sopimuksia ja yhteistyöasiakirjoja.

Suomi ja Neuvostoliitto ovat YYA-sopimuksen voimassaoloaikana luoneet yhteisin ponnistuksin laaja-alaisen suhdejärjestelmän, jonka aineksina ovat vilkas inhimillinen kanssakäyminen sekä käytännön yhteistyössä saatujen kokemusten luoma molemminpuolinen luottamus. Vakiintuneet ja monimuotoiset ystävyysuhteet maiden välillä kuuluvat normaaliin elämänmenoon, ja ne ovat osoittautuneet molemmille osapuolille hyödyllisiksi maitten kokoerosta ja erilaisesta yhteiskuntajärjestelmästä riippumatta.

YYA-sopimuksen luomalta pohjalta on voitu rakentaa nyttemmin jo 15 vuoden ajan jatkunut hedelmällinen yhteistyö rajavesistöjen käyttökomissiossa. Rajavesistöt muodostavat yhä laajenevassa keskinäisen kanssakäymisen kentässä tärkeän erityisalueen, johon liittyy sekä tieteellis-teknisiä että kaupallis-taloudellisia näkökohtia. Käyttökomission puitteissa on käsitelty vesistöjen vesiensuojelua sekä niiden monipuolista taloudellista käyttöä koskevia kysymyksiä.

Kanssakäymisen kehittäminen nykyiseen laajuuteensa Suomen ja

Neuvostoliiton välillä on edellyttänyt molemmilta osapuolilta luovaa mielikuvitusta, jatkuvaa sovittelua ja paljon työtä. Hyvällä tahdolla ja molemminpuolisella luottamuksella on myös paljon saavutettu. Yhtenä esimerkkinä suhteiden tasosta voidaan mainita aina vuoteen 1990 ulottuva "Pitkän ajanjakson ohjelma kaupallis-taloudellisen, teollisen ja tieteellis-teknisen yhteistyön kehittämiseksi".

Yhteisen suomalais-neuvostoliittolaisen rajavesistöjen käyttökomission molemmille osapuolille hyödyllinen toiminta on erinomainen esimerkki siitä hyvän naapuruuden ja keskinäisen luottamuksen ilmapiiristä, joka vallitsee Suomen ja Neuvostoliiton välisissä suhteissa.

Tämän yhteistyön merkeissä rajavesistökomission osapuolet ovat laatineet seuraavan suppean esityksen toiminnastaan kuluneen 15-vuotiskauden aikana.

RAJAVESISTÖSOPIMUS

Samankaltaiset luonnonolot Suomen ja Neuvostoliiton välisen valtakunnan rajan molemmin puolin ja niistä johtuvat pääosin samankaltaiset vesistöjen käyttömuodot johtivat jo molempien valtioiden olemassaolon alkuvuosina valtioiden välisiin sopimuksiin ja käytännön yhteistoimintaan. Suomen Tasavallan ja Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan välillä tehtiinkin 28.10.1922 "sopimus valtavyöhykkeen ylläpitämisestä ja kalastuksen järjestämisestä rajavesistöissä" sekä samana päivänä "sopimus puutavaran lauttauksesta vesistöissä, jotka juoksevat Suomesta Venäjälle ja päinvastoin". Jälkimmäistä muutettiin 15.10.1933 tehdyllä uudella sopimuksella, joka sisälsi varsin yksityiskohtaiset määräykset uiton toimittamisesta rajavesistöissä.

Ennen pitkää kävi kuitenkin välttämättömäksi saada aikaan järjestettyä yhteistoimintaa myös vesistöjen muiden käyttömuotojen sekä vesiensuojelun alalla. Myös Pariisin rauhansopimuksella muuttunut valtakunnan raja on luonut eräiden vesistöjen osalta kokonaan uuden tilanteen.

Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä 24.4.1964 solmittu rajavesistö sopimus on laadittu vesitalouden eri alat käsittävän runkosopimuksen muotoon, jollaisena se antaa mahdollisuuden sopia joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti sekä vesistöjen suojelua että niiden hyväksikäyttöä koskevien moninaisten kysymysten ratkaisemisesta. Sopimuksessa määritellään rajavesistöjen yhteisen hyväksikäytön periaatteet sekä ne menettelytavat, joita on noudatettava osapuolten suorittaessa erilaisia toimenpiteitä rajavesistöissä.

Rajavesistö sopimuksen I luvussa on määräykset vesistöjen muuttamisen ja pilaamisen kieltämisestä, valtavyöhykkeen avoimena pitämisestä sekä veden laadun valvonnasta ja toimenpiteistä vesistöjen puhdistautumiskyvyn parantamiseksi samoinkuin yleiset määräykset mahdollisten vahinkojen korvaamisesta.

Sopimuksen II luku sisältää määräykset yhteisestä suomalais-neu-

vostoliittolaisesta rajavesistöjen käyttökomissiosta. Sen tehtävänä on käsitellä rajavesistösopimuksessa mainittuja asioita, valvoa sopimuksen noudattamista ja tarkkailla vesien tilaa rajavesistöissä. Komission yksimielisesti tekemä päätös asiassa, jonka se on saanut ratkaistavakseen, on kumpaakin sopimuspuolta sitova ja sillä on sama oikeusvoima kuin tuomioistuimen päätöksellä.

Sopimuksen III luku käsittelee uittoa ja vesiliikennettä. Se sisältää yleisluontoiset määräykset uiton toimittamisesta. Yksityiskohtaiset määräykset antaa rajavesistökomissio, joka myös tarvittaessa vahvistaa uittosäännön.

Rajavesistöjen vesiliikenteellä, lukuunottamatta Saimaan kanavaa josta on tehty erillinen sopimus, valtioiden välillä ei ole sanottavaa merkitystä. Liikenteestä rajavesistöissä ovat voimassa vuoden 1960 rajajärjestyssopimuksen vesiliikennettä koskevat määräykset.

Sopimuksen IV luku sisältää kalastoa ja kalastusta koskevat määräykset. Siinä nimetään ne rajavesistöt, joissa kalaväylä on pidettävä avoinna lohikalojen ja siikojen vaelluksen turvaamiseksi. Kalastuksesta rajavesissä ovat voimassa vuoden 1960 rajajärjestyssopimuksen määräykset.

Sopimuksen viimeiseen V lukuun on sisällytetty määräykset toisen valtion alueelle vietävien tarvikkeiden tullivapaudesta, määräykset sopimuksen ratifioinnista, voimaantulo- ja voimassaoloajasta, sopimuksen tulkinnasta ja erimielisyyksien käsittelyjärjestyksestä samoinkuin aikaisempien sopimusten kumoamisesta.

Rajavesistösopimuksen ratifioimisasiakirjat vaihdettiin 6.4.1965, jonka jälkeen sopimus tuli kolmenkymmenen päivän kuluttua voimaan. Voimassaoloaika jatkuu kymmenen vuotta kerrallaan mikäli kumpikaan sopimuspuoli ei sano sitä irti viimeistään vuotta ennen kymmenvuotiskauden umpeutumista.

Kumpikin sopimuspuoli määrää komissioon kolme jäsentä ja kolme

varajäsentä ja asettaa lisäksi komission käyttöön sihteerin sekä tarvittavat asiantuntijat.

Komissio on vahvistanut 28.4.1966 itselleen työjärjestyksen, jonka mukaisesti yhteisen komission kokoukset pidetään tavallisesti kerran vuodessa vuorotellen Suomen ja Neuvostoliiton alueella. Kokouksissa käsitellään rajavesistö sopimuksessa mainittuja, jomankumman sopimuspuolen taholta esitettyjä tai komission omasta aloitteestaan esille ottamia kysymyksiä.

Kokouksissa käsiteltävät asiat valmistellaan työryhmissä, joiden asettamisesta päätetään kunkin kokouksen ensimmäisessä istunnossa. Työryhmäkokouksia ja asiantuntijoiden tapaamisia järjestetään tarpeen vaatiessa myös kokousten välisenä aikana. Kuluneiden 15 vuoden aikana on pidetty 18 kokousta, joissa on käsitelty noin 300 asiaa. Asiat käsitellään ja ratkaistaan osapuolten etujen keskinäisen kunnioittamisen pohjalta.

Rajavesistökomission suomalaisen osapuolen ensimmäisenä puheenjohtajana oli professori Eero Manner ja hänen jälkeensä vuodesta 1968 alkaen pääjohtaja Simo Jaatinen. Neuvostoliittolaisen osapuolen ensimmäisenä puheenjohtajana toimi 15 vuoden ajan ministeri K. S. Kornev; hänen seuraajakseen nimitettiin kesällä 1980 varaministeri V. P. Loginov.

SUOMEN JA NEUVOSTOLIITON RAJAVESISTÖT

Suomen ja Neuvostoliiton välinen valtakunnan raja yhtyy monessa kohdin vesistöalueen rajoihin. Erityisesti keskiosalla raja noudattaa melko tarkoin vedenjakajaa. Suuria yhteisiä rajajokia ei ole, mutta lukuisat vesistöt virtaavat rajan poikki. Rajan ylittävistä vesistöistä ovat suurimmat Vuoksi ja Paatsjoki. Pohjoisosassa rajan leikkaavat useat Tulomajoen latvajoet sekä eräät Koutajoen ja Vienan Kemin latvajoet. Kaikki mainitut vesistöt laskevat Suomesta Neuvostoliittoon samoin kuin vielä lisäksi kymmenen pientä Kaakkois-Suomen vesistöä. Saimaasta on kanavayhteys Neuvostoliiton alueen kautta Suomenlahteen. Kanavan kautta ei juokseteta vettä vaan vesi purkautuu Saimaasta Vuoksen kautta Laatokkaan ennen Suomenlahteen laskemistaan. Myös Jänisjoki, Tohmajoki ja Hiitolanjoki purkautuvat Laatokkaan. Neuvostoliitosta Suomeen päin laskee vesiä merkittävässä mitassa vain Vuoksen vesistön latvaosiin sekä Kemijoen vesistön itäisiin latvajokiin.

Neuvostoliitosta Suomeen virtaa rajan ylitse vettä keskimäärin n. $100 \text{ m}^3/\text{s}$. Suomesta Neuvostoliittoon virtaa sen sijaan n. $900 \text{ m}^3/\text{s}$, josta suurin osa n. 600 m^3 Vuoksea ja n. 150 m^3 Paatsjokea pitkin. Vuoksen vesistä noin 15 % saa alkunsa Neuvostoliiton puolelta.

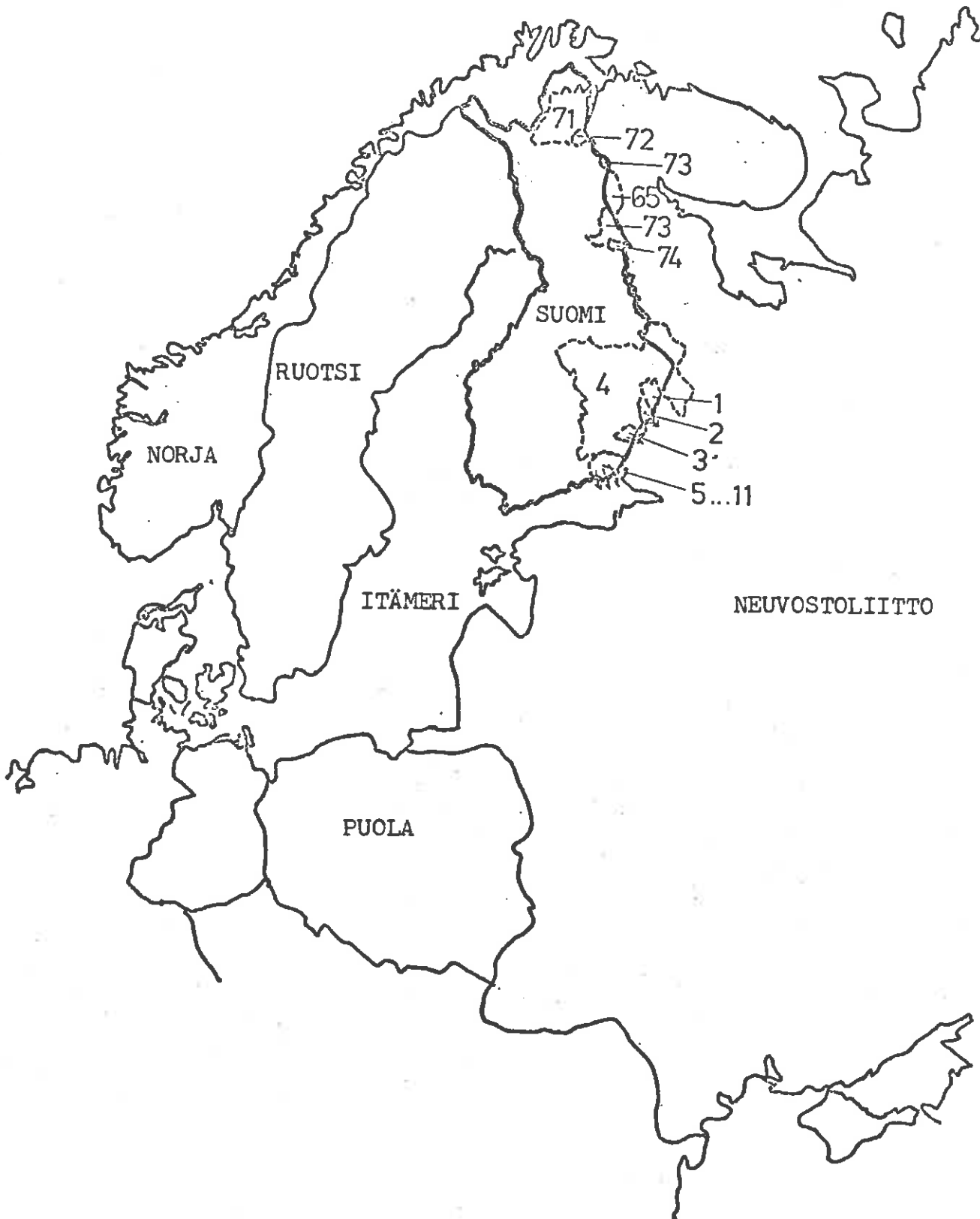
Vuotuinen keskivaluma Suomen ja Neuvostoliiton välisissä rajavesistöissä on vaihdellut vv. 1961-1975 välillä $8...12 \text{ l/s} \cdot \text{km}^2$. Pitkällä aikavälillä valuman minimi on ollut $4 \text{ l/s} \cdot \text{km}^2$ ja maksimi $20 \text{ l/s} \cdot \text{km}^2$. Suurin valuma on Vuoksen, Vienan Kemin ja Kemijoen latvoilla, pienin Laatokan luoteispään kohdalla. Virtaaman vuodenaikaisvaihtelut ovat hyvin suuria Tuloma- ja Kemijokien latvoilla, Oulankajoessa sekä Kaakkois-Suomen pienissä vähäjärvisissä vesistöissä. Inari, Kitkajärvet, Kuusamojärvi ja Saimaa yläpuolisine järvineen tasoittavat puolestaan voimakkaasti las-
kujokiensa virtaamisvaihteluja.

Rajavesistöjen valuma-alueiden rajat ja vesien virtaamissuunnat ilmenevät oheisesta kartasta. Taulukossa 1 esitellään vesistö-
alueiden ja virtaamien tunnuslukuja.

Taulukko. Suomen ja Neuvostoliiton tärkeimmät rajavesistöt sekä niiden valuma-alueen ala (F), järvisyys (L), keskivaluma (Mq), keskivirtaama (MQ), keskiylivirtaama (MHQ) ja keskialivirtaama (MNQ).

Vesistö		Rajan ylittävän vesistön valuma-alue (<u>Suomen puolella</u>)		Virtaama rajalla 1961-1975			
N:o	Nimi	F (km ²)	L %	Mq l/s·km ²	MQ m ³ /s	MHQ m ³ /s	MNQ m ³ /s
1	Jänisjoki	2 120 (1 970)	6,0	10	21	95	5
2	Tohmajoki	<u>755</u>	7,4	9	6,8		
3	Hiitolanjoki	1 035 (960)	17,8	8	8,2		
4	Vuoksi, Lieksanjoki	5 015	11,5	12	61	116	28
	" , Koitajoki	2 290 (550)	5,9	9,7	26	106	5,3
	" , Imatra	61 560 (52 390)	19,8	9,6	589	769	370
5	Juustilanjoki	<u>175</u>	4,4	9,5	1,7		
6	Hounijoki	<u>370</u>	4,9	10	3,7		
7	Tervajoki	<u>110</u>	5,6	10	1,1		
8	Vilajoki	<u>250</u>	8,4	10	2,5		
9	Urpalanjoki	<u>470</u>	7,5	10	4,7		
10	Vaalimaanjoki	<u>240</u>	4,0	10	2,4		
11	Virojoki	<u>360</u>	4,8	10,0	3,6	27	0,3
65	Kemijoki (Tenniöjoki, Naruskajoki, Kuolajoki ym.)	n. 1 600		12	19		
71	Paatsjoki	<u>14 575</u>	12,2	10,3	150	304	74
72	Tulomajoki	<u>3 220</u>	1,3	11	35		
73	Koutajoki	<u>5 265</u>	11,2	12,3	65	440	21
74	Vienan Kemi (Oulankajoki ym.)	<u>1 415</u>	12,0	12	17	40	8

SUOMEN JA NEUVOSTOLIITON VÄLISET RAJAVESISTÖT

VEDEN LAADUN JA VIRTAAMAN TARKKAILU RAJAVESISTÖISSÄ.

Suomen ja Neuvostoliiton välisessä rajavesistöjä koskevassa sopimuksessa on esitetty säännöt ja menettelytavat rajavesistöjen hoidolle ja käytölle. Vesistöjen tilan kannalta keskeisiä ovat yleinen vesistöjen pilaamiskielto, toimenpiteet vesistöjen puhdistautumiskyvyn parantamiseksi sekä vahinkoa ja haittaa toiselle osapuolelle aiheuttavien hankkeiden käsittelyjärjestys. Sopimuksessa on myös määräyksiä jätevesien johtamisesta. Yhteisen komission tulee mm. tutkia ja käsitellä sopimuspuolten esityksestä tai omasta aloitteestaan asioita, jotka koskevat rajavesien suojelua ja käyttöä. Sen tulee myös valvoa sopimuksen noudattamista ja vesien tilaa rajavesistöissä.

Rajavesistökomission ensimmäisessä kokouksessa 28.4.1966 vahvistettiin komission työjärjestyksen ohella myös rajavesistöjen veden laadun tarkkailumääräykset. Niiden mukaan virtaaman mittauksen sekä vesinäytteiden oton ja niiden tutkimisen tuli tapahtua komission osoittamissa rajavesistöissä osapuolten toimesta siten, että kumpikin osapuoli suorittaa ne alueellaan omalla kustannuksellaan ja yhteisesti sovittua menettelyä noudattaen. Vesinäytteiden otto ja virtaaman mittaus tuli suoritettaman samanaikaisesti vuosineljänneksittäin tiettyinä päivinä. Tarkkailumääräyksissä lueteltiin ne parametrit, joita vesinäytteiden tutkimuksissa tuli käyttää. Luettelo oli tavanomaisen käytännön mukainen ja käsitti 18 muuttujaa. Tutkimusten johtamista ja yhteisen vuosiraportin laatimista varten kummankin osapuolen tuli edelleen määrätä vesien laadun tarkastaja.

Komission ensimmäisessä kokouksessa nimettiin ne rajavesistöt, joista havaintojen tekoon tuli ryhtyä. Tarkkailtaviksi joiksi määrättiin Paatsjoki, Luttojoki, Tenniöjoki, Oulankajoki, Pisto-joki, Lieksanjoki, Koitajoki, Jänisjoki ja Vuoksi. Näiden pysyviksi tarkoitettujen havaintokohteiden lisäksi havainnointia päätettiin suorittaa vain kerran seuraavista tilapäisistä kohteista: Pyhäjärvi, Hiitolanjoki, Juustilanjoki, Rakkolanjoki, Urpalanjoki ja Vaalimaanjoki.

Rajavesistö sopimuksen edellyttämä tarkkailu aloitettiin kesäkuussa 1966. Seuraavana vuonna komissio hyväksyi suositukset veden laadun tutkimuksissa käytettävistä menetelmistä. Samalla annettiin suositus laboratorioiden varustamisesta yhdenmukaisella tutkimusvälineistöllä. Vastaavasti on myöhemmin sovittu virtaamien mittauksessa käytettävistä menettelytavoista.

Kuluneiden viidentoista vuoden aikana on pääosa alkuperäisistä havaintopaikoista voitu poistaa seurattavien vesistöjen luettelosta ja keskittyä rajan eteläpään jokiin, jotka virtaavat lännestä itään. Tällä haavaa tarkkailu kohdistuu enää Hiitolanjokeen, Vuokseen, Saimaan kanavaan ja Rakkolanjokeen. Yksinomaan Suomen puolella tarkkailua on vuodesta 1978 lähtien suoritettu myös Nuorttijoella suunnitellusta kaivostoiminnasta mahdollisesti aiheutuvien laadun muutosten toteamiseksi.

Käytetyssä analyysijoukossa ei vuoden 1977 alkuun mennessä ollut tapahtunut merkittäviä muutoksia. Tällöin kuitenkin toteutettiin varsin huomattava veden laadun tarkkailumenetelmien vaihdos. Käytettävää analyysijoukkoa painotettiin nyt ns. erityisten likaavien aineiden määrityksillä. Tällä haavaa rajavesien laatua tarkastellaan seuraavien parametrien valossa: virtaama, lämpötila, näkösyvyys, väri, haju, pH, happi, sähkönjohtavuus, BHK₇, COD_{Cr}, kiintoaine, mineraaliöljyt, sulfidi, rikkivety, fenolit, natrium ja anioniaktiiviset pesuaineet.

On ymmärrettävää, että eri valtakuntien välisessä, samanaikaisesti rajan kummallakin puolella tapahtuvassa veden laadun mittaamisessa menetelmiä ja tuloksia on jatkuvasti kontrolloitava. Eri tahoilla kehitetään jatkuvasti uusia menetelmiä, jotka aikaisempia paremmin erittelevät ihmisen aikaansaannoksia vaihtelevissa luonnonoloissa. Vuosina 1977 ja 1978 suoritettiinkin yhteisesti, samoista paikoista otettuihin vesinäytteisiin perustuvat havaintotulosten vertailut. Kokonaisuutena tarkastellen tulokset vertailuista olivat myönteisiä, joskin synkronoinnissa on edelleen parantamisen varaa. Parhaillaan ovat tarkistusten kohteena ns. erityisten likaavien aineiden määritysmenetelmät.

Rajavesistökomission kokouksissa työskentely tapahtuu merkittävältä osin työryhmissä. Vesiensuojeluasiain työryhmässä on havainnoinnin tuloksista laadittu vuosittain vesien laadun tarkastajien yhteinen ilmoitus komission kokoukselle. Niistä käy ilmi, että tarkkailu on sujunut moitteettomasti ja vastannut sille määrättyä tarkoitusta. Komissiota on myös jatkuvasti pidetty tietoisena veden laadun automaattisen monitoroinnin mahdollisuuksista.

Tarkkailun tuloksista tehtyjen johtopäätösten perusteella on pääosa rajajoista, joiden tarkkailuun sopimuksen solmimisen jälkeen ryhdyttiin, havaittu lähes luonnontilaisiksi. Myöskään nykyisin tarkkailtavissa vesissä ei ole todettu veden yleisen laadun heikentyneen. Vuoksessa ja Saimaan kanavassa veden laatua on pidetty yleisesti ottaen tyydyttävänä. Sensijaan Hiitolanjoella ja Rakkolanjoella on useasti todettu selvää kohentamisen tarvetta.

Rajavesien veden laadun tarkkailuun ovat rajavesistökomission työskentelyssä läheisesti liittyneet kummankin osapuolen selostukset vuosittain suoritetuista toimenpiteistä rajavesistöjen suojelemiseksi likaantumiselta. Vuodesta 1971 lähtien laaditut selvitykset ovat ennen muuta sisältäneet tietoja rajavesiin joutuvien jätevesien määrästä, laadusta sekä niiden käsittelymestä ja teollisten prosessien muutoksista. Osapuolet ovat myös laatineet suunnitelmia rajavesien suojelua edistävästä toimenpiteistä. Komission pöytäkirjoista voidaankin todeta, että varsin monia rajavesien suojelemiseen tähtääviä toimenpiteitä on vuosien kuluessa toteutettu ja että parhaillaankin rajan kummallakin puolella on vireillä huomattavia tätä tarkoittavia hankkeita. Monipuolinen tietojen vaihto parannetuista jätevesien käsittelytavoista ja prosesseista on ollut ilmeisen hyödyllistä. Komission kokouksissa vuosittain tapahtunut asioiden tarkastelu on välittänyt tietoa paitsi rajavesien tilasta myös osapuolten asenteista ja pyrkimyksistä luoden siten suotuisat edellytykset yhteistyölle rajavesien suojelemiseksi.

KALATALOUS

Sopimus valtavyölyän ylläpitämisestä ja kalastuksen järjestämisestä Suomen ja Neuvostoliiton välisissä rajavesistöissä solmittiin 28.10.1922. Siinä sopimusvaltiot sitoutuivat pitämään rajan ylittävien jokien valtavyölyän auki veden vapaata juoksua, laiva- ja veneliikennettä, lauttausta ja kalan kulkua varten. Sopimuksessa oli annettu kalastusta koskevia määräyksiä erikseen luetelluista rajavesistöistä. Jos valtavyölyä näissä vesistöissä tuli jostakin syystä suljetuksi, oli asianomainen sopimusvaltio velvollinen rakentamaan kalaportaan. Lohi ja taimen oli niissä rauhoitettu syyskuun alusta lokakuun loppuun. Myrkyllisten, huumaavien ja räjähtävien aineiden käyttäminen kalastuksessa oli kielletty. Tehtaita ja muita laitoksia oli kielletty päästämästä näihin jokiin sellaisia kiinteässä tai juoksevassa muodossa olevia jätteitä, jotka saattaisivat aiheuttaa haittaa kalastukselle toisen sopimusvaltion alueella. Sopimus kumoutui rajavesistö sopimuksen astuessa voimaan.

Voimassa oleva, vuonna 1960 vahvistettu rajajärjestyssopimus sisältää määräyksiä kalastamisesta rajavesillä.

Rajavesistö sopimuksen kalastoa ja kalastusta koskeva luku noudattaa samoja suuntaviivoja kuin vuoden 1922 sopimus. Siinä luetellaan ne lohi- ja siikapitoiset rajavesistöt, Tuulomajoki Suomen puoleisiin sivuhaaroihin asti, Oulankajoki ja sen sivujoki Kitkajoki, Pistojoiki sekä Lieksanjoki ja sen sivujoki Tuulijoki, joissa sopimuspuolten tulee ryhtyä toimenpiteisiin kalaston ja kalastuksen turvaamiseksi. Kalavyölyänä näissä vesistöissä on valtavyölyä.

Milloin kalavyölyä on padottu tai tulee muutoin suljetuksi, asianomaisen sopimuspuolen tulee huolehtia siitä, että kalakannan säilyminen tarkoituksen mukaisilla toimenpiteillä turvataan. Muissa kuin edellä mainituissa rajavesistöissä on kalaston ja kalastuksen turvaamiseksi kummankin sopimuspuolen alueella noudatettava siellä voimassa olevan lainsäädännön määräyksiä.

Viime vuosikymmenien aikana on rajavesistöjen kalakannoissa tapahtunut ihmisen toiminnan aiheuttamia muutoksia. Rajavesistö-sopimuksen solmimisen seurauksena on ryhdytty merkittävään istutustoimintaan. Vuosien 1968-1979 istutusmäärät on esitetty taulukossa 2. Sen mukaan on sanottuina vuosina istutettu rajavesistöihin mm. järvilohen ja taimenen poikasia 0-vuotiaina n. 400 000 kpl ja 1-4 vuotiaina n. 320 000 kpl sekä vastakuoriutuneita siian poikasia n. 10 milj.kpl. Luvuissa ovat myös rajan tuntumassa oleviin järviin suoritetut istutukset, joista merkittävimmät ovat Inari ja Jänisjärvi. Harmaanieriää (*Salvelinus namaycush*) on istutettu yksinomaan Inariin.

Kalakantojen hoitotoimenpiteiden seurauksena kalastuksen harjoittamismahdollisuudet ovat parantuneet ja myös saaliiden arvo selvästi noussut rajavesistöissä. Esimerkiksi Inarilla on saaliin arvo kasvanut 1970-luvulla tehtyjen istutusten ansiosta vuosikymmenen loppuun mennessä noin 0,4 milj.markalla. Myös järven ammattikalastus on samalla elpynyt. Jänisjärveen on istutuksilla luotu pyyntivahvat kuha- ja järvilohikannat. Lähes kaikissa rajavesistöissä toteutetut laajat siikaistutukset ovat parantaneet kotitarvekalastuksen taloudellista tulosta.

Komission kalatalousasiantuntijoiden tehtävänä on ollut edistää rajavesistöjen kalataloutta ja kalastusta vastaamaan kalakantojen kestävyttä sekä kalaistutusten avulla kohottaa kalakantojen arvoa taloudellisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tehtävän suorittamiseksi asiantuntijat ovat olleet yhteistoiminnassa rajavesistöjen hoitoon osallistuvien viranomaisten ja järjestöjen kanssa kalastuksen ja istutustoiminnan järjestämisestä. Komission työskentelyssä kalatalousasiantuntijat ovat olleet mukana vesien säännöstelyä ja jätevesien laskua koskevien asioiden käsittelyssä sekä seuranneet uittotoimintaa ja veden laadun muutoksia rajavesissä kalatalouden kannalta.

Merkittävän osan kalatalousasiantuntijoiden työskentelyssä ovat muodostaneet kalakantojen hoitoa koskevat yhteiset tutkimukset eräissä rajavesistöissä. Koutajoen vesistöissä suoritettiin yh-

teisiä tutkimuksia vuosina 1974-1977. Vuoksen vesistöön kuuluvassa Pyhäjärvässä tutkimukset aloitettiin vuonna 1978.

Koutajoen vesistössä elää taimenkanta, jonka lisääntymisalueet ovat Suomen puolella Oulankajoessa, Kitkajoessa ja Kuusinkijoessa ja jonka kalat kasvavat kutukypsiksi taimeniksi Neuvostoliiton puolella Paanajärvässä ja Pääjärvässä. Tutkimuksissa keskityttiin vuosina 1974-1977 taimenen poikastuotannon edellytysten selvittelyyn. Poikastiheyksiä koskissa tutkittiin sähkökalastuksen avulla mm. vaelluspoikastuotannon ja emokalojen riittävyuden arvioimiseksi. Vuosina 1965-1979 Kiutaköngkällä suoritettu ylisiirto-pyynti antoi tietoja taimenen kannanvaihteluista ja toisaalta saatiin tietoja myös kannan liikkumisalueesta, koska ylisiirretyt kalat oli merkitty. Vuosina 1972-1977 suoritetuilla vaelluskokoisten taimenten merkinnöillä (yht. 7 421 merkittyä kalaa) selvitettiin istutusten kannattavuutta. Tutkimustulosten perusteella laadittiin yhteiset suosituksen Koutajoen taimenkannan hoitamiseksi, jotka hyväksyttiin komission 16 kokouksessa vuonna 1978.

Suosituksen mukaisesti Suomen osapuoli ryhtyy mm. tarpeellisiin toimenpiteisiin kasvavien taimenenpoikasten suojelemiseksi sekä edistää kututaimenten pääsyä noususteiden ohi. Neuvostoliiton osapuoli suorittaa puolestaan mm. arvokalojen kutu- ja syönnösalueiden teknillistä parantamista Pääjärvässä ja Tuoppajärvässä, säännöstelee kalastusta sekä harjoittaa kalanviljelyä.

Pyhäjärvässä aloitettiin yhteiset tutkimukset vuonna 1978. Tästä järvestä noin 2/3 on Suomen ja 1/3 Neuvostoliiton alueella. Suomen puoleisessa osassa harjoitetaan tehokasta muikun kalastusta kun taas Neuvostoliiton puolella ei ole ammattimaista pyyntiä. Tutkimusten yhteisenä tavoitteena on selvittää järven limnologisia ominaisuuksia ja kalantuotantoa sekä vertailla kalakantojen rakennetta näissä erilaisen kalastuspaineen alaisena olevissa Pyhäjärven osissa sekä antaa tulosten perusteella suosituksia kalastuksen järjestämisestä. Tutkimukset jatkuvat edelleen.

Suomen ja Neuvostoliiton kalatalousviranomaisten toimesta rajavesistökomission puitteissa suoritettu kalataloudellinen tutkimus- ja kalavesien hoitotyö on huomattavasti kohottanut rajavesistöjen taloudellista merkitystä.

Taulukko 2. Suomen ja Neuvostoliiton välisiin rajavesistöihin istutetut kalanpoikasmäärät (ä 1 000 kpl) vuosina 1968-1979.

	Järvilohi		Taimen		Nieriä		Harmaanieriä		Siika	
	0- vuo- tiaat	1-4 vuo- tiaat	0- vuo- tiaat	1-4 vuo- tiaat	0- vuo- tiaat	1-4 vuo- tiaat	0- vuo- tiaat	1-4 vuo- tiaat	vastakuo- riutuneet	1-kesäi- set
1968	33	0.8								
1969	47	3.6		2					3.5	
1970	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1971	57.6	9.2								
1972	7.6	13.7		11.3		1				
1973		7.3	75	11.7		3	120	56		
1974	24			26.5		3		10		
1975	24.3	9.3		20.7	100		112	52.5		
1976	15	11.6		10.5	270		500	60	4 270	
1977	21.1	41.2		18.5	690	0.5	480	75	700	n. 1 200
1978	14.5	43.3	55	6	1 800	2	400	160	1 080	n. 1 500
1979		12.5	21.5	60.3	760		590	74.5	3 900	n. 2 100

PUUTAVARAN UITTO RAJAVESISTÖISSÄ

Uitto Suomen ja Neuvostoliiton välisissä rajavesistöissä on jokseenkin yhtä vanhaa perua kuin näiden valtioiden olemassaolo. Vuosien 1922 ja 1933 puutavaran lauttausta koskevat sopimukset sisälsivät varsin yksityiskohtaisia määräyksiä uiton toimittamisesta rajavesistöissä. Jälkimmäisen sopimuksen mukaan kuului uiton yleinen valvonta, sen ehtojen määrittely ja sovittelu-toiminta sopimusvaltioiden nimittämille lauttausvaltuutetuille.

Sopimusten sanamuodosta sekä niiden valmisteluasiakirjoista käy selville, että uitto oli jo tuolloin tärkeä osa rajavesistöjen käyttöä. Jalostuslaitosten ja metsävarojen sijainnista johtuen uittojen suunta on yleensä ollut Neuvostoliitosta Suomeen tai Suomesta Neuvostoliiton alueen kautta takaisin Suomeen.

Vuonna 1964 solmitussa Suomen ja Neuvostoliiton välisessä rajavesistösopimuksessa määrätään, että luvan puutavaran uittamiseen rajavesistöissä toisen sopimusvaltion alueella myöntää rajavesistökomissio, joka vahvistaa myös tarkemmat määräykset ko. uitosta sisältävän uittosäännön. Komission 28.4.1966 vahvistama rajavesistöjen yleinen uittosääntö sisältää nämä määräykset, joita siitä alkaen on sovellettu kaikkiin Suomen ja Neuvostoliiton väliin rajauittoihin Saimaan kanavassa toimitettua rajauittoa lukuunottamatta.

Yleinen uittosääntö sisältää määräykset mm. uittovaltuutetuista, uittojen ilmoittamisesta, uiton toimittamisjärjestyksestä, uittovahingoista ja uittoväylän kuntoonpanosta.

Yleisen uittosäännön mukaan uittovaltuutetut voivat neuvotellakseen ja sopiakseen uittoa koskevista asioista olla tarvittaessa rajavaltautettujen välityksellä yhteydessä keskenään siinä järjestyksessä kuin vuoden 1960 rajajärjestyssopimuksessa määrätään. Uittovaltuutetut ovat tässä tarkoituksessa tavanneet 1-2 kertaa vuodessa. Lisäksi he ovat saaneet uittajilta ilmoituksia uittoon liittyvistä kysymyksistä ja välittäneet niitä toisilleen.

Komission vuosittaisten kokousten yhteydessä uittovaltuutetut ovat esittäneet yhteisen selostuksensa rajauittojen kulusta ja komission työsuunnitelman toteuttamisesta uiton osalta. Selostukset ovat sisältäneet tiedot uittoon käytetyistä vesistöistä, uittomääristä, uittoajasta, uittoväylätöistä ja uittoon vaikuttaneista luonnonoloista sekä rajauittojen sujumisesta yleensä. Selostukset on liitetty komission kokousten pöytäkirjaan.

Komission toiminta-aikana rajauittoja on toimitettu kaikkiaan kuudella joella, nimittäin Tenniö-, Kuola-, Salla-, Tuuli-, Lieksan- ja Koitajoella. Vuosittaiset uittomäärät ovat vaihdelleet 200 - 600 000 m³:n välillä ja niillä on ollut lähinnä hankinta-alueiden muuttumisesta ja autokuljetusten kehittymisestä johtuen aleneva suunta. 1950-luvulta alkaen rajauittoina on toimitettu Neuvostoliitosta Suomeen noin 12,5 milj.m³ puuta, josta komission toiminta-aikana noin 7 milj. m³.

Kaikki rajauitot on toimitettu irtouittona ja luovutuspaikoilta lähtien suomalaisten työntekijöiden toimesta, jotka ovat ylittäneet rajan sovituissa paikoissa rajajärjestyssopimuksen mukaisesti.

Pohjoiset rajauitot Tenniö-, Kuola- ja Sallajoilla on suoritettu tulvavesillä ja ne ovat kestäneet tavallisesti vain 2-3 viikkoa. Etelämpänä Tuuli-, Lieksan- ja Koitajoilla uittot ovat kestäneet yleensä 2-3 kuukautta, joskus myöhäiseen syksyyn jopa vesistön jäätymiseen saakka. Ennen uittojen alkamista on uittajan toimesta suoritettu väylän kuntoonpanotyöt, lähinnä ohjepuomitusten laitto. Koitajoella on uittoa varten toteutettu myös vähäinen kosken perkaus.

Uiton päätyttyä on uittolaitteet poistettu ja joki saatettu siten takaisin lähes luonnontilaan. Lieksanjoella ja Koitajoella on rajauittojen alueelta nostettu merkittävä määrä uppopuita, yhteensä noin 3-4000 m³. Muualla ei uittojen lyhytaikaisuudesta johtuen juuri esiinnykään uppopuita.

Yhteistoiminta suomalaisten ja neuvostoliittolaisten metsätalous-

asiantuntijoiden ja viranomaisten kesken on ollut rajauitoissa hyvä ja uito on voitu toimittaa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti ilman tarpeettomia muodollisuuksia.

Rajauitot ovat olleet kummallekin osapuolelle hyödyllisiä. Niiden avulla on jalostuksen piiriin saatu sellaisia raja-alueiden puuvaroja, jotka muutoin olisivat jääneet käyttämättömiksi. Näiden puuvarojen hakkuu, autokuljetus, uitto ja jalostus on antanut vuosittain työtä usealle tuhannelle työntekijälle sekä Suomessa että Neuvostoliitossa. Uittomahdollisuuden hyväksikäyttäminen on lisännyt rajavesistöistä molemmille maille saatua hyötyä näiden vesien sijaintiin ja rakenteeseen sopivalla tavalla. Rajavesistökomission toimesta tapahtunut uittotoiminnan valvonta on edesauttanut uiton sopeuttamista vesistöjen muuhun käyttöön.

SÄÄNNÖSTELY JA VESITALOUS

Rajavesistöjen vesivarojen kokonaiskäytössä muodostavat nykyisin suurimman tehtäväkentän säännöstely- ja juoksutustoimenpiteet sekä niiden vaikutukset sellaisissa rajavesistöissä, joiden luonnotilaa on muutettu tai tulvaisiin muuttamaan. Tärkeimpiä tällaisia vesistöjä ovat Vuoksen, Hiitolanjoen, Jänisjoen ja Paatsjoen vesistöt. Myös varsin laajamittaisia jätevesien siirtosuunnitelmia on käsitelty.

Vuoksen vesistön pääjärveä Saimaata on säännöstelty jo ennen rajavesistökomission asettamista tilapäisesti vuosina 1949-1959 molempien maiden voimalaitosten käyttötarpeita varten sekä poikkeusjuoksutuksin suurten tulvien alentamiseksi vuosina 1962-1963. Neuvostoliittolainen osapuoli teki v. 1973 ehdotuksen Saimaan vedenpinnan systemaattiseksi säännöstelemiseksi siten, että alivirtaamia voitiin nostaa ja juoksutusta siirtää kesästä talveen. Suomen osapuolen taholta tähän tavoitteeseen lisättiin Saimaan suurten tulvien ja liian alhaisten vedenkorkeuksien torjuminen. Asiaa valmisteltiin vesivarojen kokonaiskäytön työryhmässä ja komission kokouksissa vuosina 1974-1979, jolloin todettiin, että tämän Suomen ja Neuvostoliiton yhteisen rajavesistön säännöstely tulee toteuttaa rajavesistösopimuksen mukaisesti molempien sopimuspuolten yhteisenä hankkeena. Suunnitelmaa yhdessä kehiteltäessä on otettu huomioon säännöstelyn vaikutukset eri aloille kuten ranta-asutukselle, maa- ja metsätaloudelle, teollisuudelle, uitoille ja vesiliikenteelle, voimataloudelle sekä Vuoksen veden laadulle. Kalataloudelliset vaikutukset, joita voi aiheutua Suomen puolella, tullaan tutkimaan erikseen.

Yhteisen komission 17 kokouksessa v. 1979 hyväksyttiin "Saimaan säännöstelyn ja Vuoksen vesivarojen hyväksikäytön perussäännöt". Päätöksen mukaan säännöt astuvat voimaan Suomen ja Neuvostoliiton hallitusten solmittua asiasta sopimuksen.

Komission toiminta-aikana on sattunut poikkeusjuoksutus vv. 1974-1975. Tällöin Vuoksen juoksutus lisättiin osapuolten keskeisellä

sopimuksella 1 100 m³:iin/s Saimaan rantojen asutukselle, maa- ja metsätaloudelle sekä teollisuudelle aiheutuvien tulvavahinkojen vähentämiseksi. Tulvajuoksutus alkoi 11.12.1974 ja päättyi 15.5.1975. Vuoksen juoksutus palautui luonnonmukaiseksi 30.11.1975. Poikkeusjuoksutuksesta aiheutui tulvanpoistohyödyn ohella energianmenetystappiota Suomen ja Neuvostoliiton voimalaitoksille kummallekin noin 25 GWh.

Komissio totesi Helsingissä vuonna 1969 pidetyssä 7 kokouksessaan, ettei Suomen ja Neuvostoliiton välillä ollut voimassa mitään virallista sopimusta Svetogorskin voimalaitoksen padotussäännöstä ja päätti ryhtyä toimenpiteisiin sellaisen aikaansaamiseksi. Osapuolten voimalaitosasiantuntijoiden valmistettua tarpeelliset selvitykset ja ehdotukset asia siirrettiin molempien maiden hallitusten ratkaistavaksi. Hallitusten nimeämien valtuuskuntien käymien neuvottelujen tuloksena allekirjoitettiin sitten Helsingissä 12.7.1972 Imatran ja Svetogorskin voimalaitosten rajoittaman Vuoksen osan voimaloudellista hyväksikäyttöä koskeva valtiosopimus, jonka täyttämisen valvonta kuuluu vedenkäyttöön liittyvien asioiden osalta suomalais-neuvostoliittolaiselle rajavesistökommisssiolle.

Vuosina 1976-1978 Svetogorskin ylipadotuksesta Imatran voimalaitokselle aiheutuneita energiamenetyksiä koskeva asia käsiteltiin niinkään komissiossa ja sovittiin Suomen puolella aiheutuneiden energiamenetysten korvaamisesta. Samalla päätettiin Imatran ja Svetogorskin välisellä Vuoksen osalla olevien Mellonlahden ja Hallikkalanjoen pengertämisestä näiden alueiden suojaamiseksi voimaloudellisen vuorokausi- ja viikkosäädön aiheuttamilta eroosio- ja rannankäyttöhaitoilta. Tähän liittyen sovittiin myös em. valtiosopimuksessa mainitun, pengeraltaaseen jäävän Mellonlahden vedenkorkeusasteikon siirtämisestä uuteen paikkaan.

Hiitolanjoen ja siinä olevan Simpeleenjärven säännöstelyn juoksutukset säädellään osapuolten v. 1978 sopiman menettelyn mukaisesti lohikalajien kutunousun aikana kesäisin sellaiseksi, että kala- ja vesitaloudelliset haitat vesistön Neuvostoliiton puoleisella osalla jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Kyseisten

haittojen vähentämiseksi Suomen osapuoli on myös saattanut viireille Simpeleenjärven säännöstelyn muutoshankkeen.

Jänisjoen vesistöä säännöstellään kummankin osapuolen alueella olevien voimalaitosten tarpeita varten. Vesistön tulvasuojelua varten on tarvittavat alueet suojattu penkerein.

Pukalusjärven vedenkorkeuksien vakiinnuttamiseksi on tutkittu ja laadittu suunnitelma uuden pohjapadon ja tulvauoman rakentamiseksi järven luusuaan Neuvostoliiton puolelle, jotta kyseisen, rajalla sijaitsevan järven kalastukselle ja rantojen käytölle uoman nykyisestä kunnosta aiheutuvat haitat voitaisiin eliminoida.

Paatsjoen juoksutusta säännöstellään Inarijärven avulla Neuvostoliiton ja Norjan Paatsjoessa olevien voimalaitosten tarpeita varten. Inarin säännöstelemisestä on solmittu 29.4.1959 erillinen sopimus. Säännöstelyn valtuutetut päättävät 1-2 kertaa vuodessa yhteisestä juoksutusohjelmasta ja kiireellisissä tapauksissa on juoksutuksista sovittu sähköitse tai puhelimitse. Sopimuksen edellyttämät neuvottelut Neuvostoliiton osallistumisesta säännöstelyn johdosta tarvittaviin Inarin kalanviljelytoimenpiteisiin aloitettiin v. 1974. Rajavesistökomissio on saanut vuosittain kokouksissaan selostuksen Inarin säännöstelystä.

Rajavesistöjä koskevien hydrologisten tietojen vaihtaminen on osoittautunut hyödylliseksi toiminnan muodoksi. Vuoksen, Jänisjoen ja Paatsjoen vesistöistä, jotka kaikki virtaavat Suomesta Neuvostoliittoon, on suomalainen osapuoli toimittanut yhteisesti hyväksytyn ohjelman mukaisesti neuvostoliittolaiselle osapuolelle sen tarvitsemat hydrologiset tiedot, kuten vedenkorkeudet, virtaamat ja vesitilanne-ennusteet Neuvostoliiton puoleisen vesistöosan voimalaitosten tai säännöstelyjen käyttöä sekä tulvien ja kuivakausien ennakointia varten. Suomen osapuoli laskee viikottain Vuoksen luonnonmukaisen juoksutuksen Saimaasta ja ilmoittaa sen samoin kuin Imatran voimalaitoksen juoksutukset käyttötietona Svetogorskin voimalaitoksen välityksellä Neuvostoliiton viranomaisille. Vesistötietojen välittäminen on tapahtunut joustavasti rajavartioviranomaisten välityksellä tavallisesti kerran kuukaudessa, tulva-aikoina kuitenkin tiheämmin - jopa päivittäin.

RAJAVARTIOVIRANOMAISTEN TOIMINTA

Suomen ja Neuvostoliiton rajavartioviranomaisten edustajat ovat osallistuneet rajavesistökomission työhön alusta alkaen sen jäsenenä ja varajäsenenä. Rajavartioviranomaisten tehtäviin ovat mm. kuuluneet

- rajavesistösopimuksen 11 artiklan tarkoittamien ns. vähäisten vesistöjärjestelyjen toteuttamisen avustaminen,
- rajauittojen ja uittovaltuutettujen kohtaamisten avustaminen,
- komission työhön osallistuvien henkilöiden kohtaamisten avustaminen,
- hydrologisten ja vesikemiallisten havaintojen tekemisen ja tietojen vaihdon avustaminen rajavesistöissä sekä niihin osallistuvien henkilöiden rajanylikulun järjestäminen

Edellä mainittujen tehtävien aiheuttamista käytännön toimenpiteistä ovat huolehtineet vuoden 1960 rajajärjestyssopimuksen tarkoittamat Suomen ja Neuvostoliiton rajavaltuutetut. Heidän valvonnassaan on vilkkaimpina vuosina toteutettu kymmenkunta ojien perkausta ns. vähäisinä vesistöjärjestelyteinä. Näin on vähennetty tulvaveden haitallisia vaikutuksia rajaseudun viljelyksillä ja metsissä. Rajauittoja on avustettu järjestämällä uittovaltuutettujen tapaamiset rajalla sekä rajanylikulku uittoihin osallistuville henkilöille. Rajavaltuutetut ovat järjestäneet komission työhön osallistuvien henkilöiden ja asiantuntijatyöryhmien kohtaamiset valtakuntien välisellä rajalla. Tällaisia ovat olleet vesivarojen kokonaiskäytön asiantuntijoiden tapaamiset sekä kalatalousasiantuntijoiden yhteiset tutkimukset rajavesillä. Rajavaltuutetut ovat myös tukeneet vesien laadun tarkastajien työtä avustamalla havaintojen teossa ja tietojen vaihdossa.

Komission jäsenenä toimineet Suomen ja Neuvostoliiton rajavartioviranomaisten edustajat kokosivat vuosikymmenen vaihteessa 1960/1970 luettelon Suomen ja Neuvostoliiton välisistä rajavesistöistä. Luettelo laadittiin suomalais-neuvostoliittolaisia rajankäyntiasiakirjoja ja niihin liittyviä rajaviivakarttoja käyttäen. Kaikkiaan luetteloon sisältyy noin 400 vesistöä. Luettelo hyväksyttiin rajavesistökomission 9 kokouksessa 14.10.1971.

YHTEENVETO

Vesistöt muodostavat yhden tärkeimmistä luonnonvaroista maapallollamme. Käytettävissä olevien vesivarojen määrän ja laadun merkitys kasvaa ihmisen toiminnan seurauksena kaikkialla maailmassa. Sen vuoksi on välttämätöntä, että myös rajavesistöjä käsitellään ja hoidetaan niiden jatkuvan käyttökelpoisuuden säilyttämistä silmällä pitäen samojen periaatteiden mukaisesti kuin yhteiskunnat kehittävät ja suojelevat vesivarojaan kansallisten rajojen sisällä.

Suomen ja Neuvostoliiton välinen rajavesistö sopimus, jonka voimaoloaika jatkui v. 1975 uudella kymmenvuotiskaudella, on hyvin vastannut siihen kohdistuneita odotuksia. Sopimus on tehnyt mahdolliseksi rajavesistöjen määrätietoisen suojelun ja monipuolisen taloudellisen käytön molempien osapuolten etujen mukaisesti. Yhteisen komission toiminnassa saavutetut kokemukset ja syntynyt molemminpuolinen luottamus ovat takeena siitä, että rajavesiasioita voidaan vastaisuudessaakin hoitaa tasapuolisesti yhteiseksi parhaaksi.

Komission 15-vuotisen toiminnan ajalta voidaan kirjata merkittäviä tuloksia sekä rajavesistöjen hoidon että niiden taloudellisen käytön alalta. Ehkä kaikkien tärkeimpänä kehityspiirteenä voidaan todeta, että eräiden jätevesikuormituksesta eniten kärsineiden rajavesistöjen jatkuva pilaantuminen on saatu pysäytetyksi. Tämä on ollut mahdollista tehostamalla jätevesien käsittelyä sekä kehittämällä teollisten valmistusprosessien teknologiaa. Vesien suojelemiseksi tehdyssä tutkimustyössä on vaihdettu tietoja ja kokemuksia sekä sovittu yhteisistä periaatteista. Rajaviesissä on kuljetettu huomattavat määrät puutavaraa ja rajavesistöjen kalataloutta on kohennettu laajoin ja tehokkain istutustoimin. Kysymys Imatran ja Svetogorskin voimalaitosten rajoittaman Vuoksen osan voimaloudellisesta hyväksikäytöstä on ratkaistu valtiosopimuksella ja Saimaan vedenpinnan säännöstelyä koskeva suunnitelma on saatettu molempien valtioiden hallitusten käsiteltäväksi.

Edellä tarkoitettujen laaja-alaisten kysymysten ohella komissio on kuluneina vuosina saanut käsiteltäväkseen myös useita pieniä paikallisia hankkeita koskeneita kysymyksiä. Rajaseudulla asuvan väestön kannalta ne ovat kuitenkin olleet tärkeitä. Niinikään on eräitä vasta idea-asteella olleita osapuolten suunnitelmia voitu ottaa yhteisen tarkastelun kohteeksi jo asian alkuvaiheessa hankkeiden toteuttamiskelpoisuuden selvittämiseksi. Tällainenkin on ollut mahdollista komissiossa vallitsevan keskinäisen luottamuksen ilmapiirissä.

Yhteisissä kokouksissa ja niiden yhteyteen järjestetyillä tutustumismatkoilla komission molempien ryhmien jäsenet ovat voineet avartaa näkökenttäänsä tutustumalla toistensa saavutuksiin sekä hankkia arvokkaita kokemuksia käytettäväksi jokapäiväisessä työssä oman maansa elinkeinoelämän hyväksi.

Molemmat sopimuspuolet arvostavat suomalais-neuvostoliittolaisessa rajavesistökomissiossa suoritettua työtä yhteisten vesivarojen hoidon ja käyttämisen edistämiseksi. Sopimuksen soveltamisesta saatuja arvokkaita kokemuksia on käytetty hyödyksi muidenkin valtioiden vastaavissa sopimusjärjestelyissä.

Edellä esitetty katsaus yhteisen suomalais-neuvostoliittolaisen rajavesistöjen käyttökomission 15-vuotiseen toimintaan on esitetty Euroopan talouskomission (ECE) järjestämässä kansainvälisten jokikomissioiden kokouksessa Genevessä 1-3.9.1980 sekä YK:n kansainvälisten jokioorganisaatioiden alueidenvälisessä kokouksessa Dakarissa 5-14.5.1981.